

עין משפט
גזר מצוה

לו א מיי פכ"ב מה' שנת ה'תקס"ו וטו"ע אריח סימן שח עטף ט: לח ב מיי פכ"ה וזמנא שנת ה'תקס"ב כג ופ"ה ה'תקס"ג י סמנ לאוין פה טור שריע אריח סימן דסח עטף ג:

לכג א מיי פכ"ה שס סמנ שס טור וטו"ע אריח סימן ש פטף ו וסימן שגכ עטף א וסי' מקני עטף ד:

מוסף תוספות

א. מאילפס. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ו. כשמואל דאמר. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ג. ואי עירוי וזמחם א"כ עילא גבר. מוס' ה"ל"ש. והיה מתיר מותר כך לערות ורתחין מכל"ד על התרנגולת כדי למולה. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ד. משמע דעירוי ככל"ד. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ה. וכלי חרס אשר תבושל בו ישובר וכו'. מ"מ. מוס' ה"ל"ש. ודמשמע ל' דר' יוסי בר' בון דהנה דאביט לאפלוגי בין בליעה לבשולי ה"מ ככל"ד חרס שבליעתו ה"מ אבל ככלי נחשת שקשה לבלוט, אין מבליע בו אלא חרס שהוא ראוי לבשל, ומדושתק ר' יוסי, אלמא קבלה מניה. פ"י ה"רן. השתא מדמי התם כמו שבולע ע"י עירוי, כמ"כ מבשל ע"י עירוי, ש"מ מדתניא כוותיה דר' יונה. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ו. פ"י. קודם שציטטן חז"ם שלמעלה, נבלע ממנו מקצת התחתון. וראשי' מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ח. שאין מבשל אלא כדי קליפה וכו' וגם אין לו חז' להפליט אלא כדי קליפה ולא כל האיסור הבלוע בדורפני ככלי מעבר לעבר. ה"ל"ש. ואלא צריך הגעלה בכל"ד. הנהא שפיר"ט. ונעוה היינו גח. פ"י ה"רן. אלמא עירוי ככל"ד. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. י. שהיה הבת גדולה וכבידה שאין יכולין לתחת לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה, אלא צ"כ ע"י עירוי קאמר. מוס' ע"י ד"ה עירה. ודושהבה הגעלה. ה"ל"ש. יא. ועוד מיהוי ר"ה יראה. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. יב. ששפכנ ע"ג קמח אצ"מ ששפכנ לכלי שני, אלמא עירוי ככלי ראשון, מיהו קשה דהכי פטר הא אינו מבשל אלא כדי קליפה לשמואל דאמר תתאה גבר דקד"ל כותיה, וי"ל. מוס' זמחם לה' ד"ה עירה. ג. בדאורייתא לחומרא. מוס' ע"י ד"ה עירה. ד. והלכה כלישנא קמא. מוס' ע"י ד"ה עירה. ט. רבין דרינ' לתרווייהו לישני אויל לקולא אית לן למינקט ההוא לישנא דהוי כ"ר חייא, דלא נוקים לר"ג דפליג בתרא וגברא רבא, דפליג אדרי' חייא. ריטב"א. טו. אפי' ככל"ש. מדרס. יז. הואיל ואיכא איסורא דאורייתא בבישול. מדרס. יח. בעוד שהנך דולק ומצוצותו קיימת, אף שמן המטפטף (ש)ממנו עומד באיסורו. מוס' ה"ל"ש. יט. בשעה שהוא דולק. מוס' ה"ל"ש.

כ. בהאי קמייתא. מוס' ה"ל"ש. כא. דרך ברייתא דפריך מינה לרב יוסף לקמן בשפתין דקמתי בה של טבל לא מתניא בהאי לישנא אלא הכי קמתי רובית של טבל שנשברה. מוס' ה"ל"ש. כב. אלמא מידי דחוי לאורחים הוא. ריטב"א. ואי בטבלי, אורחים מאי בעו ליה. רמנ"ן. כג. וד'בדב המעושר מיירי. ח' ה"רן. וכן[העלה מצויה התירו לטרוח בשבת, ונאפילו לטלטל דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל. ריטב"א]. אבל. מוס' ה"ל"ש. כד. וכ"ש לדבר שאינו ניטל. ריטב"א. כה. אלא איך הוא לצורך שבת. רשב"א. כו. לא משום דטפטוף לא שכיח, אלא אדרבה. רשב"א. כז. ומושר"ה נותנין בשבת וכו' אי"נ אף בנצוצות נאמר כן. רשב"א.

מב:

אב"ל נותן הוא לתוך הקערה בו'. מהכא ליכא למידק דעירוי ככלי שני מדקמתי לא יתן לתוכה תכלין ולא אשמעיתן רבותא אפילו שלא יערה על הקערה שתכלין בתוכה דלדרצה דוק מסיפא דקמתי אבל נותן הוא לתוך הקערה ולא קמתי מערה^א על הקערה שתכלין בתוכה ורבינו שמואל מציא ראייה דעירוי ככלי שני מהא דקו"ל^ב תתאה גבר^ג ולר"י נראה דעירוי ככלי ראשון ומציא ראייה בדבזמחים צפרק דס' חטאת (דף ע"ה וסע) ת"ר אשר תבושל בו אין לי אלא שצישל צו עירה לתוכו רותח מניין תלמוד לומר [אשר תבושֶׁל] צו ישצר אלמא דעירוי חשיב מצשל וצירושלמי צפרק כירה^ד צעו מהו ליתן תכלין מלמטה ולערום עליהן מלמעלה ר' יונה אמר אסור דעירוי ככלי ראשון חיליה דר' יונה מן הדל"ה אחד שצישל צו ואחד שעירה לתוכו רותח ודחי ר' יוסי תמן כלי חרס צולע תכלין אינו מתצשל השיב רבי יוסי צר צון והתניא מניין שצכלי נחשת כן תלמוד לומר ואם ככלי נחשת בשלה אית לן למימר כלי נחשת צלע בתמיה פ' ע"י עירוי אס אינו מצשל לא צלע^ה אלמא דמסיק דעירוי ככלי ראשון וגראה דעירוי לא הו ככלי ראשון ולא ככלי שני אלא מצשל כדי קליפה דהא קו"ל כשמואל דאמר תתאה גבר דתניא כוותיה צבידל זולין (פסחים עו.) ומ"מ מצשל כדי קליפה דאמר התם תניא כוותיה דשמואל חס לתוך זונן או זונן לתוך זונן מדיח ופרין דף לתוך זונן אדמיקן ליה צלע^ו אלא אימא חס לתוך זונן קולף זונן לתוך זונן מדיח וכן משמע בשילהי מסכת ע"ז (דף דל"א) דאמר מר ע^ז עוקצא זצן יורה מעכו"ם אהדר ליה גזנפא ומסיק כבולעו כך פולטו מה צולעו צניצוֹת אף פולטו צניצוֹת ואי עירוי ככלי ראשון מ^ח מאי איריא משום דצלע צניצוֹת אפילו צלע צליעה גמורה פלט צניצוֹת שהוא עירוי אלא ודאי לא מצשל אלא כדי קליפה ואם עירו

רותמים על התרנגולת לריכה קליפה וכלי שתשמישו ע"י עירוי כגון קערות יכול להגעילן ע"י עירוי דכבולעו כך פולטו אבל כלי שתצשל צו איסור לא סגי להגעילו על ידי עירוי^ט והא דאמר צפרק בתרא דע"ז (דף עד:) דרש רבא נעוה ארתמיה^י דהתם מסתמא ע"י עירוי שאני התם דלואתה נעוה לא צלעה ע"י רותמא^{יא}: ל^ב קדרות רותחות הוא נותן. נראה דדוקא בתכלין פליג אבל צאחר בדמים מודה דכלי ראשון מצשל אף כשהעצירו מעל האור: והיינו דר"ג. נראה דאף לפי' הקונטרס שפי"ו דככל מקום דליכא לישני דפליגי צל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המיקל וכן לריצ"א שפירש שכלל מקום איכא דאמרי טפל לגבי לשון ראשון שהוא עיקר^{יב} הכא הלכה כלישנא בתרא דללישנא קמא פליג צרייתא דרבי חייא אדרב נחמן וליישנא בתרא היינו דרב נחמן^{יג} ומתוך כך פסק רבינו שמואל שמותר לתת מלח בתצביל צצנת אפילו צכלי ראשון שהעצירו מן האור והמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה^{יד} כל זמן שהיד סולדת צו מצא עליו צרכה^{טו}: **ואם נתגוהו מבועור יום מותר.** הלשון דחוק דהוה ליה למימר אבל מצעוד יום נותנין: **ואין נאותין במבני אפי שאינו מן המיוב.** איכא לאוקמה כר"ש טז דמתיר מותר השמן שגבר ואין ניאותין דקמתי הכא היינו כל זמן שדולק ד^{יז} צדמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש כדאמר בגמ' לקמן (דף מה.) אין מוקצה לר"ש אלא שמן שגבר בשעה שהוא דולק הואיל והוקצה למצוה הוקצה לאיסורו ולא שגבר ממנא קאמר דההיא אסור בלאו הכי משום מכבה כדאמר צביה פ"צ (דף כג. וסע) המסתפק ממנו חייב משום מכבה אלא כלומר שמן המטפטף מן הנר^{יח} והטלטול דנר עצמו אין לאסור^{יט} מטעם דהוקצה למצוה ולא אסור לטלטלו אלא משום דנעשה צצים לדבר האסור כדאמרין בסוף פירקין (דף מז.) הנה לנר שמן ופתילה הואיל ונעשה צצים לדבר האסור אבל מטעם דהוקצה למצוה לא היה אסור לטלטלו שאין ציטול מצוה צמה שמטלטלו: **אע"פ שאמרו חכמים אין נותנין בו'.** אין נותנין כלי תחת הנר לקבל צו את השמן ה"ל למימר דמן צמתיתין וכלי לקבל ציה לא שמעינן אלא מדיוקא דמתני' אלא משום דצעי למימר אבל כופה עליה כלי נקט ציה: **הצ"ח שאינה מצויה לא התירו.** פ' קונטרס לדבר שאינו ניטל וגרס כההוא דפריך אצ"י מיהו צסמוך אחרת^כ מהך דהכא הוה ליה לאקשויי ועוד דצפרק כל כצאי (לקמן דף קח: וסע) משמע כהדיא דלא גרסי' צצרייתא דהכא טבל דלא צל טבל מיירי דקמתי סיפא נודמנו לו אורחין מציא כלי אחר כו'^{כא} ונראה לו לפרש^{כב} דהללה שאינה מנאיה לא התירו לטרוח צכל דבר אפילו צצבה היטל^{כג} משום טירחא^{כד}:

שאינה מצויה לא התירו. והא דאין נותנין כלי תחת הנר לקבל שמן חשיב הללה שאינה מנאיה^{כז} לפי שרגילים לעולם לתת כלי תחת הנר מצעוד יוס^{כח} וניצוֹת אע"ג דקאמר צסמוך דשכיח^{כט} לא שכיח כולי האי שימושו לתת שם כלי מצעוד יוס ולהכי חשיב לה הללה מנאיה:

כירה פרק שלישי שבת

אבל נוסן הוא לתוך הקערה. דכלי שני אינו מצשל: **תמחו.** כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה ומשם מערה לקערות: **ר' יהודה אומר לכל וכו'.** בגמ' מפרש אהי קאי אכלי ראשון או אכלי שני: **חזן מדבר שיש צו חומץ או יזיר.** שהן מצבלין את

התכלין כשהן רותחין: **זיר.** הנוסף מן הדגים כשכוזשים אותן צמצכש: **גב' ארישא קאי.** איליפס דקא אסר ת"ק וקאמר ר' יהודה לכל אילפסין הוא נותן דכלי ראשון לא מצשל: או דילמא **אסיפא קאי.** אקערה ותמחו דקא שרי ת"ק וקא אמר ליה רבי יהודה צכל קערות ותמחויין מודינא לך חזן מדבר שיש צו חומץ ואפילו כלי שני נמי לא: **דצנלי ראשון נמי לא צשלה.** ומותר ליתן ואפילו צכלי ראשון משהעצירו מן האור: **מרתנ' אין נוסתין.** צצנת: או חחס הנר. לקבל צו שמן המטפטף משום דשמן מוקצה הוא וקסבר אין כלי ניטל צצנת אלא לצורך דבר הניטל. אי נמי קסבר אסור לצטל כלי מהיכנו להושיב כלי צמקוס שלא יוכל עוד לניטול י^א משום דהוי כקצוע לו מקום ומחצרו צטיט ודמי למלאכה וכלי זה משפיל צו השמן המוקצה יאה אסור לטלטלו: **מותר.** להניחה שם: ואין ניאותין. נהנין: **גב' אע"פ שאמרו אין נוסתין כלי חחס סרגנולה לקבל צי"ס.** כשהיא מטיילתה צמקוס מדרון שמה תמגלגל ותשצר. ומדיוקא דמתניתין שמעינן לה דדמי לנותן כלי תחת הנר לקבל צו שמן: **אבל כופה עליה כלי.** ולא תימא אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל: **כאשפא.** ויש לחוש שמה תשצר צרגלי אדם וכופה עליה כלי: **והללה מצויה הסירו.** לטלטל כלי לריכה ואף על פי שהציה דבר שאינו ניטל צצנת: **שאינה מצויה.** כגון מדרון וטיפטוף דשמן דמתני': **נשברה לו חצית של טבל גרסינן: מציא כלי.** ואף על גז דצבל דבר שאינו ניטל הוא וחצית לא שכיחא דפקעה: **גולפי.** חציות: **נוסתין כלי.** מתניתין היא ומותיב ליה מינה: **ניצוֹת.** שלהבת הנוטפת מן הנר כדי שלא ילקח מה שתחתיה ואע"י דניצוֹת לא מיטלטלי ולא שכיחא איתבייה

הוא וחצית לא שכיחא דפקעה: **גולפי.** חציות: **נוסתין כלי.** מתניתין היא ומותיב ליה מינה: **ניצוֹת.** שלהבת הנוטפת מן הנר כדי שלא ילקח מה שתחתיה ואע"י דניצוֹת לא מיטלטלי ולא שכיחא איתבייה קדרות רותחות הוא נותן. נראה דדוקא בתכלין פליג אבל צאחר בדמים מודה דכלי ראשון מצשל אף כשהעצירו מעל האור: והיינו דר"ג. נראה דאף לפי' הקונטרס שפי"ו דככל מקום דליכא לישני דפליגי צל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המיקל וכן לריצ"א שפירש שכלל מקום איכא דאמרי טפל לגבי לשון ראשון שהוא עיקר^{יב} הכא הלכה כלישנא בתרא דללישנא קמא פליג צרייתא דרבי חייא אדרב נחמן וליישנא בתרא היינו דרב נחמן^{יג} ומתוך כך פסק רבינו שמואל שמותר לתת מלח בתצביל צצנת אפילו צכלי ראשון שהעצירו מן האור והמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה^{יד} כל זמן שהיד סולדת צו מצא עליו צרכה^{טו}: **ואם נתגוהו מבועור יום מותר.** הלשון דחוק דהוה ליה למימר אבל מצעוד יוס נותנין: **ואין נאותין במבני אפי שאינו מן המיוב.** איכא לאוקמה כר"ש טז דמתיר מותר השמן שגבר ואין ניאותין דקמתי הכא היינו כל זמן שדולק ד^{יז} צדמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש כדאמר בגמ' לקמן (דף מה.) אין מוקצה לר"ש אלא שמן שגבר בשעה שהוא דולק הואיל והוקצה למצוה הוקצה לאיסורו ולא שגבר ממנא קאמר דההיא אסור בלאו הכי משום מכבה כדאמר צביה פ"צ (דף כג. וסע) המסתפק ממנו חייב משום מכבה אלא כלומר שמן המטפטף מן הנר^{יח} והטלטול דנר עצמו אין לאסור^{יט} מטעם דהוקצה למצוה ולא אסור לטלטלו אלא משום דנעשה צצים לדבר האסור כדאמרין בסוף פירקין (דף מז.) הנה לנר שמן ופתילה הואיל ונעשה צצים לדבר האסור אבל מטעם דהוקצה למצוה לא היה אסור לטלטלו שאין ציטול מצוה צמה שמטלטלו: **אע"פ שאמרו חכמים אין נותנין בו'.** אין נותנין כלי תחת הנר לקבל צו את השמן ה"ל למימר דמן צמתיתין וכלי לקבל ציה לא שמעינן אלא מדיוקא דמתני' אלא משום דצעי למימר אבל כופה עליה כלי נקט ציה: **הצ"ח שאינה מצויה לא התירו.** פ' קונטרס לדבר שאינו ניטל וגרס כההוא דפריך אצ"י מיהו צסמוך אחרת^כ מהך דהכא הוה ליה לאקשויי ועוד דצפרק כל כצאי (לקמן דף קח: וסע) משמע כהדיא דלא גרסי' צצרייתא דהכא טבל דלא צל טבל מיירי דקמתי סיפא נודמנו לו אורחין מציא כלי אחר כו'^{כא} ונראה לו לפרש^{כב} דהללה שאינה מנאיה לא התירו לטרוח צכל דבר אפילו צצבה היטל^{כג} משום טירחא^{כד}:

שאינה מצויה לא התירו. והא דאין נותנין כלי תחת הנר לקבל שמן חשיב הללה שאינה מנאיה^{כז} לפי שרגילים לעולם לתת כלי תחת הנר מצעוד יוס ולהכי חשיב לה הללה מנאיה:

יוס^{כח} וניצוֹת אע"ג דקאמר צסמוך דשכיח^{כט} לא שכיח כולי האי שימושו לתת שם כלי מצעוד יוס ולהכי חשיב לה הללה מנאיה:

דמצטל

ושנינן בגולפי דחתי, פ"י קנקנים חרשים שהן מצויין להפקיע. וניצוצות תחת הנר נמי משבחה בראש גגו כר'. ונמשלהו דאדריא דהא

מסורת הש"ס

א. וכהא' גוואל צמשהות פ"ה מ"ו. ב. לקמן קח: ע"ש. ג. לקמן מב. מז. ד. וי"ל צמסן. ה. ים ספרים שגורסין כלן בתוס' רב עקיבא כמו שהיה הגאון מהר"ף עי"ן שם בטהומיו. ואולי יראה גירסת מר עקיבא משובאי דבי"מ ע. ההוא דודא דדני מר עוקבא כמו שהעיר בטה"ד, וי"ע מוספותא וצחסי לה' ד"ה עירה כר', ה. גמי תוס' ע"ז ג. ד"ה צבל מודה. ח. ונקמן מ"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל. מאי אריא משום דרבנן בביצוצות. ק"ל דלעצמיה אף שם עירוי לא הו ככ"ר היינו בעירוי על זונן אבל הכא דהעירוי על גוואל הלל שאח' חס. אף אס' היה העירוי זמנין לחס היה חס דמתחי גבר מ"כ"ש בעירוי מותר על כ"ר וז' יאירי עירוי: שם ד"ה ואין נוסתין דבמוקצה מחמת מצוה מותר ר"ש. ויזון דליתו דחיו לאלול ממש כהואש שעה חיו מוקצה צענמחו דכין כל מלכל שזיט חיו לבלוט. ע"י מלכא ריש סימן מקט"ו וקט טלטול הנר צצנת שהוא דולק להאיר וזו מדינא מותר אפילו עומד צצנים ולק"מ קושית ההנה"כ:

תוס' ישנים

א. אי"נ אלתמי' שעשה האש לנטות שז' חס' יא' דצ"כ. כל שעה איכא למ"ד זה חז' לפסוק המעשה והחלטתו ומוגלעין יב' ואחרי צצנים צמקוס כשעור מלה ולהכי צין תתאה גבר כן מילא גבר מצשל כדי קליפה ועלר ליה משיעור מלה:

רבינו הגנאל

ר' יהודה אומר לכל הוא נותן בו'. אסקנא ר' יהודה ארישא, דקתני האילפס והקדרה שותביבין מרותחין לא יתן לתוכן תכלין, התם פליג ומקיל הוא, דתניא ר"י אומר לכל אילפסין ורותחין והוא נותן, לכל קדריות ורותחין הוא נותן, חזין מרבר שיש בו חומץ וציר. מלח תכלין^א הוא אי"נ. לא. אסקנא כרתני ר' חייא מלח אינו תכלין^ב דבכלי ראשון נמי לא בשלה, והיינו דרב נחמן דאמר צריכה מליחא בשולי דאמר צריכה דתורא, ש"מ כי נותן מלח תבושילי בשבת ואפילו בכלי ראשון אינו בישול. מנתיחין אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן כר'. אומר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת התרנגולת כר' כלומר אפילו אם עומדת במקום מדרון ורואין כיוון שתולד תיפול הביצה במקום מדרון ותשבר, לא התירו לו להטיל תחתיה כלי לקבלה לביצה כדי שלא יתשבר, שהו לילד התרנגולת במקום מדרון דבר שאינו מצוי הוא, ומשום אמת שנודמנה לה כך לא חיישינ לה. אבל כיוון שדורן רוב התרנגולת להטיל ביצתה על לאשפה התירו לכפות על אותה ביצה כלי בשביל שלא תשבר. וזהו פירוש הצלה מצויה התירו הצלה שאינה מצויה לא התירו. ואקשיתין והצלה שאינה מצויה לא התירו, והא חבית שנשברה בראש גגו כר'.

נמי משובחה דאדריא דהא